

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

*Under juni, juli, augusti och september utkommer
Dagny med endast ett häfte månatligen.*

1899

Ny följd ✧ II årg.

Häft. 11

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

CARIN WÄSTBERG: Det handarbetades framtid. (Forts.)

MARIA DURLING: Jeftahs dotter. Poem.

Litteratur: S—d: Natt jämte andra dikter af Annie Quiding. — L. D.:
»Ödmans flickor» af J. L. Stockenstrand. — L. D.: Meddelanden från
nordiska muséet 1897 af Artur Hazelius. — L. D.: Svenska turist-
föreningens årsskrift för år 1899. — Bgll: Den första hjälpen vid
plötsliga olycksfall af F. von Esmarch.

MARY: Ett besök i »Hemmet för arbeterskor».

Magdalene Thoresen.

Elise Polko.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

Största lager af

Duktyger,

Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syatelj och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn,

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.
Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

➔ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ➔
Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETERSSON,
52 Drottninggatan 52.

Smedman den äldres

HANDELS-SKOLA

Stockholm, **Stortorget 16.** Allm. tel. 21 77.

Nya elever mottagas alla tider på året.
Anmälningstid 10—2.

Undervisning i alla å kontor förekommande ämnen och språk.
Dugliga biträden erhållas från skolan.
Revisioner och bokföringar utföres.

OBS! Å bref anhålles om fullständig adress.

Nu

är rätta tiden att börja med de af hrr läkare mycket
fördorade

D:r Lahmanns äkta

Reform-Bomullsunderkläder

för Herrar, Damer och Barn.

➔ Priskuranter och kvalitetsprover sändas på begäran.
Se Helsovännens Flygskrifter N:o 25:
»Våra underkläder.»

S. Berendt J:or & C:o
24 Drottninggatan 24.

Nya Hushållsskolan
(för bildade flickor). Grundad 1881.
Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar
Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

INTERNATIONAL CONGRESS OF WOMEN

(Convended by the International Council of Women)

Westminster Town Hall

June 26th to July 4th

Papers will be presented by experts on Education, Professions for Women, Legislative and Industrial Questions, Political and Social Work.

INTERNATIONAL CONGRESS OF WOMEN

President-Countess of Aberdeen.

Tickets of Membership 7/6 to be obtained from Miss Teresa Wilson, Hon. Sec. International Council of Women,

36 Victoria Street, S. W.

LONDON.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett
storartadt urval af **färdiggjorda**

Promenad- och Sällskapsklädningar,
Bluslif och Kjolar,
Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26
Allm. Telefon 28 67

Det handarbetades framtid.

(Forts. från föreg. n:r.)

Skälet för hemslöjdens upparbetande i nysvensk konstriktning och icke i gammal svensk är helt enkelt det, att den förra lofvar blifva mer vår egen än den senare varit. Om vi påminna oss orneringsmotiven i våra flesta hemslöjdsartiklar af äldre data, så finna vi oftast blott geometrisk linieornamentik, en och annan gång uppblandad med ytterst primitiva figurala framställningar. Detta dekorationssätt är gemensamt för alla folks förstlingsarbeten (men förekommer det ännu hos dem som hafva en lång historisk tid bakom sig, då är det ett ojäfaktigt bevis på stillastående). Själfva grundelementen, kors, stjärnor, rämliniga figurer af varierande form, liksom kombinationerna kunna växla, och göra det också. Egendomligheten i hvarje stams eller nations linieornamentik uppkommer således genom vederbörandes val af grundformer och dessas sammanställning. Men släktdraget i hela detta dekorationssätt tyder dock på, att den enskildes eller folkets särskilda begåfning och böjelser ännu icke blifvit upptäckta och tagna i bruk — d. v. s. på en mindre utvecklad ståndpunkt, där man nöjer sig med begränsade uttrycksmedel. Förhållandet är fullkomligt analogt med det individer som barn och som vuxna emellan. Så länge människorna äro barn skiljas de i genomsnitt mera genom utseende än genom sätt att uppfatta och uttrycka sig, sådan åtskillnad dem emellan uppkommer med åren och kulturen. Tillämpande detta odisputabla faktum på nu lefvande svenskar, skulle *vi* ju hunnit ett godt stycke längre i utveckling än de hänsofne fäder, som tillverkade t. ex. allt hvad Nordiska Museet nu gömmer, och därför också vår nationella egendomlighet i konst som annat vara mera framträdande än någonsin förr. Det som var kännetecknande för de outvecklade kan naturligtvis ej vara det för de i utveckling betydligt mera försigkomna, föregående generationers sätt att uttrycka sin skönhetsupfattning följaktligen icke kallas vårt.

Från ännu en synpunkt äger det bästa nya företräde framför det bästa gamla. Det lofvar att blifva vackrare, för att begagna ett moderat uttryck.

Ja, jag vet, hvilken opposition detta påstående väcker och säger därför endast lofvar, ehuru jag för egen del är fullt öfvertygad om, att löftet redan går i uppfyllelse. Vi hafva visserligen på husflitens alla områden en mängd gamla modeller och mönstermotiv, — men att de alla skulle vara mönstergilla, det är en fabel, diktad af modet. Endast få af dem äro så vackra, att de för sin skönhets skull passa in i hvilken omgifning som helst, och ur rent praktisk synpunkt äro själfva föremålen genom sin form i de allra flesta fall oanvändbara för oss. Såsom dylika oftast förekomma i moderna rum bidraga de icke heller till en lycklig totalverkan, men väl till söndring och oro. I den interiör, där de ursprungligen hörde hemma, taga de sig däremot utmärkt ut, hvilket än i dag kan ses i Nordiska Museets många framställningar af gamla svenska allmogehem. Det typiska draget för samtliga äldre bohagsting, hvilka ju oftast voro hemslöjdade, är, som nyss nämndes, det rätliniga, hvilket går igen i både hufvud- och detaljformer. Det typiska för våra bästa nya arbeten är en kombination af det rätliniga och det böjda — en följd af att motiven numer hämtas från alla motivgifvande områden — hvilket naturligtvis verkar rikare och mjukare och öppnar kompositionsförmågans möjlighet, som voro våra förfäder okända. Detta är den följdriktiga och alldeles naturliga orsaken hvarför våra arbeten kunna stå högre i skönhet än de gamles.

* * *

Efter denna karaktäristik och detta försvar af *vår nationella konst* återvända vi till artikelns hufvudsyfte: Ekonomiskt bättre villkor för det förädlade handarbetet, hvilket är liktydigt med *framtid* för detsamma.

En betingelse härför är redan uppfylld — och det utan någon tillskyndelse från hemslöjdens sida: Afsättning af husflitsalster är i stigande. Egentliga anledningar härtill är väl den reaktion mot fabriksarbete, som visar sig på många områden. Men orsaken betyder i detta fall mindre, det väsentligaste är, att *tillfället är gifvet*, tillfället att med det handgjorda ersätta det af maskiner utförda. Att begagna detta blifver hemslöjdens och dess vänners sak. Deras affär blifver det att gifva det handarbetade en så gedigen, mång-

sidig och rik utrustning, att det får styrka nog att slå sig igenom i marknaden.

Huru skall nu detta låta sig göra?

Med glädje kan då konstateras att mycket förberedande arbete redan är gjort. Sverige är i detta hänseende n:o 1 bland kulturländer. Intet annat land har så tidigt som vårt insett vikten af hela folkets uppfostran till flitiga medborgare, hvars uppöfvade händer möjliggöra dem till snart sagdt hvarje praktiskt arbete. Redan 1877 började statsbidrag utdelas till de folkskolor, som ville införa undervisning i slöjd. Numera användas för samma och därmed sammanhängande ändamål stora summor årligen. Enligt hushållningssällskapens berättelser utgäfvos sålunda till hemslöjdens befrämjande 1897 — hvilken uppgift är den sista jag varit i tillfälle skaffa — 135,319 kr., däraf i statsbidrag 22,550 kr., af landstingen 32,360 kr., och af hushållningssällskapen 80,409 kr. Dessa siffror äro likväl högre än vanligt, beroende på extra utgifter för hemslöjdens deltagande i Stockholmsutställningen. Under vanliga år går totalsumman upp till c:a 113,000 å 115,000 kr. Större delen af dessa medel kräfvos emellertid för folkskolebarnens undervisning i de enklare slöjdbegreppen, för gossar i träslöjd, för flickor i sömnad. Äfven återstoden utgifves i den direkta skolslöjdens intresse: För slöjdlärares utbildning, till ersättning åt statens instruktörer i slöjd, till underhåll af hushållningssällskapens d:o d:o o. s. v. Omkring 10,000 å 12,000 kr. användas till hyra för slöjdutställningslokaler och till belöningar vid landtbruksmöten. Direkt komma således ej dessa ganska rika medel den genuina hemslöjden till godo. De kunna blott betraktas såsom utgifna för att grundlägga densamma och det är vackert så. Skolslöjdens stora betydelse ligger i den öfning den gifver handen, i dess omutliga fordran på ordning och noggrannhet och slutligen, men icke minst, i den lust för handarbete, den väcker. Dess mening och mål är kort uttryckt, ordning och arbetsamhet för individens hela blifvande verksamhet inom det handarbetades gebit.

Nu är det emellertid så, att vi i allmänhet icke äro tillfreds med ett föremål endast därför att det är ordentligt utfördt, ja, om det är både ordentligt och starkt och ändamålsenligt dessutom, lämnar det ändå en önskan ouppfylld: Det måste hafva en tilltalande form och gärna — om alla omständigheter det medgifva — vara lämpligt beprydt. Detta är i själfva verket en mycket billig fordran. Den är icke en frukt af öfverkulivering, eller en sjuklig

begäran af ett blaseradt släkte. Tvärtom, det är ett medfödt, således ofrivilligt skönhetskraf, som fanns hos urmänniskan och sedan hos alla hennes efterkommande i mång tusende led, ända till de dagar maskinfabrikationen kom och rensopade våra hem från husflitens vittnesbörd och våra hjärnor från blotta minnet af skönhetsönsknningar. Jag minnes en Livingstone-utställning i London där prof på inhemsk afrikansk husflit exponerades. Där förekom antagligen icke en enda odekorerad pjes, ehuru de allesamman voro ämnade endast till en vildes alldagliga behof. Men vi behöfva ej gå till negrerna för att finna bevis för teorien om medfödt form- och färgsinne. Våra egna lappars vackra husgeråd och dräkter äro nog påtagliga exempel för den sanningen. Då vi sålunda yrka på ett tilltalande yttre för de saker vi hafva omkring oss, göra vi detta med all rätt. Men detta yrkande tillgodoses icke ännu, ty fränsedt de tekniska skolornas förberedande arbete, hafva vi ingen offentlig väg till hemslöjdens förkofran i konsthänseende, och enskilda företag i den riktningen stranda ofta på grund af penningbrist. Bland dylika som annars efter och öfver förmåga arbetat i den riktningen kommer väl främst Kulturhistoriska föreningen i Lund, hvars oegennyttiga, uppoffrande verksamhet vittnar om det rätta intresset för saken och om en framsynt uppfattning af hemslöjdens värde som inkomstkälla. Men dess inflytande är tyvärr af lokal natur, det sträcker sig egentligen endast till sydligaste Sverige, enkannerligen Skåne. I liknande syfte arbeta Svenska Slöjdföreningen och Handarbetets Vänner. Bådas verksamhet är ju betydligt vidsträcktare, åtminstone geografiskt, men lider likväl af en svår begränsning på grund af bristande offentliga medel. Svenska Slöjdföreningen erhåller t. ex. i statsunderstöd 1,000 kr. årligen och Handarbetets Vänner 1,200 kr., hvilket icke kan kallas mycket för ett fosterländskt arbete bland omkring fem millioner människor. Dessutom användas icke ens dessa 2,200 kr. odeladt till odling af hemmens konstflit, ity att anslaget å de 1,000 kr. utgifves till höjande af yrkesskickligheten hos mindre handverkare, (hvilkas arbete dock kommer hemslöjden ganska nära). Utanför dessa trenne föreningar göres, mig veterligt, intet af betydighet för konstens för- ening med hemslöjden.

Skulle det icke möjligen nu vara på tiden, att något väsentligt ändå företages i den riktningen, nu när det handarbetade är mer efterfrågadt än det på långa tider varit? Borde detta icke nu göras i alla afseende omtyckt, för sin styrka, sin praktiska anord-

ning, för sin skönhet? Hemslöjden är för närvarande en modesak och därför tåld i hvilken gestalt den än framträder. Men när som helst kan omslaget komma, och detta trots den gynnsamma omständigheten, att det maskinarbetades anseende är i sjunkande. En sådan kris öfverlever endast det som är verkligt vackert, de föremål som formats af en lefvande, växande konst. Hvem är då närmast att gifva uppslag till denna husflitens utveckling? Är det icke rätteligen den, som 1877 genom löfte om bidrag till hvarje folkskola, som anordnade slöjdkurser, förmådde åter väcka till lif den då nästan bortglömda handaslöjden? Hvarför skulle staten icke uppmuntra fullbordan af ett verk som den själf påbörjat? Kanske därför att det är så föga inkomstbringande? Detta är en föräldrad åsikt som icke längre delas af de sakkunniga. Till följande öfvertygelse i det hänseendet hafva normmännen, hvilka härvidlag äro att anse som auktoriteter, kommit och det efter endast några års energiska, praktiska anordningar för husflitens förädling och afyttring: »*Det er saaledes bleven klart for alle, att Husfliden er en Erhvervskilde, der fuldt ud hævder sin Plads blandt Landets vigtigste Næringsveie og i rigt Maal lønner alle de Opofrelser, der gjøres til dens Fremme.*» (Ur Den Norske Husflidsfor. årsb. för 1897).

Som Norges och våra betingelser för hemslöjd äro hvarandra mycket lika, kunna vi med samma medel de användt nå samma resultat de nått. Och medlen äro: Organisation, konstnärlig och teknisk undervisning i alla de former vi förut använda för skolslöjden, affärsmissigt ordnande af försäljningen och först och sist det som behöfves för allt detta, penningar. Angående den pekuniära hjälpen borde den hos oss försträckas ensamt af staten, och icke såsom förhållandet är i Norge, dels af denna, dels af kommunen och enskilda bolag och personer. Skola vi vänta på tillräckligt understöd af dessa senare, komma vi helt säkert icke med i denna periods hemslöjdssträfvan, d. v. s. icke i den som ekonomiskt lönar sig. Norska nationen är så mycket fåtaligare än vår. Intresset för en idé hinner där fortare blifva allmänt, hinner tränga igenom alla samhällslager medan idén ännu är ny, frisk och utförbar. Allt i fosterländsk anda hör ock till dagens brännande fråga i Norge, och utgifter för dylikt undandrager man sig icke. Hos oss däremot hinner ej ett företag blifva så hastigt kändt, och vi äro nog dessutom, om jag så vågar uttrycka mig, mera andligen kompakta än normmännen, för att lika fort genomsyras af något nytt, vare sig det är godt eller ondt. Och så äro vi ännu icke så stolta öfver

vårt eget, utan liksom litet generade för det, ehuru detta fel de sista åren visserligen varit i ständigt tillbakagående. Det ena med det andra gör att statsunderstöd vore det snabbaste och tryggaste medlet till hemslöjdens gedigna och glänsande utveckling. Pennin-garne kunde ju utgå dels som ett berättigadt underhåll till en af landets (blifvande) betydande näringsgrenar, dels som lån. Låne-medlen komma, det är min fasta öfvertygelse, *endast att behövas de första 10 åren — n. b. om hela rörelsen skötes med våra allra för-nämsta såväl konstnårs som finmansförmågor* — därefter bär affärs-verksamheten, om icke det hela, så dock sig själf utan vidare under-stöd. Äfven för detta påstående vill jag hemta ett bevis ur norr-männens erfarenhet. Utdraget är gjordt ur den Norska Husflids-foreningens berättelse för 1898 (framlagd på Generalforsamlingen den 25 april 1899) och kan äfven tjäna som exempel på den förut om-nämnda stigande omsättningen af det handarbetade. — »Forbedringen af Foreningens ekonomiske Stillning, viser sig klarest, naar man sammenligner Driftens endelige Resultater i de sidste 3 Aar.

I 1896 solgtes saaledes för c:a Kr. 80,450, med et Tab ved Driften af c:a Kr. 8,500 eller c:a 10 %.

I 1897 solgtes för c:a Kr. 90,600 med et Tab ved Driften af c:a Kr. 7,000 eller c:a 8 %.

I 1898 solgtes för c:a Kr. 117,370, med et Tab ved Driften af c:a Kr. 5,000 eller c:a 4 1/4 %.

Efter de hidtil opnaaede Resultater at dømme, er der Sand-synlighed for, at *Foreningens Handelsvirksomhed om faa Aar vil kunne bære sig selv uden Tilskud.*» *

Statsmedlen borde öfverlätas till förvaltning af fullt kompetenta personer, helst, enligt min tro, inom den organisation, som redan är välkänd till namnet, om den ock till gagnet hittills ej förmått blifva af genomgripande betydelse, nämligen Svenska Slöjdföreningen. Att densamma dessförinnan till stadgar och mål och allt måste undergå genomgripande förändringar säger sig själf.

* Kursiveringen förekommer i årsberättelsen.

(Forts.)

Carin Wästberg.

Jeftahs dotter.

O följn Jeftahs dotter ut på bergen,
I hennes vänner! Se, i purpurfärgen
sig kläda Gileads toppar, sol går ned.
Hör, bäcken hoppar öfver dalens stenar,
och fåglar sjunga än i trädens grenar.

I hennes vänner, följn Jeftahs dotter,
I lekesystrar, bären ödets lotter
och gråten med den unga offermön!
Begråten lifvets dag med sorgsna sinnen,
begråten, systrar, våra ljufva minnen!

Judith, Judith, mins du leken
vid källan under eken?
Jeftahs dotter kom att hämta vatten
före natten
med stadens tärnor.
På fästet lyste kvällens klara stjärnor.

Ester, Ester, minns du leken
vid källan under eken?
Unga herdegossar
med svarta ögon och svarta lockar
calla fårens flockar.

Mins du skratten
vid bäckens klara vatten?
I aftonstunden
vi gömde oss i lunden.
Vid harpans klara toner till dans i bjöden.
Hvem tänkte då på döden —
på döden?

O Jehovah, Israels Gud, du som oss seger skänkte
öfver Ammons söner,
min faders svärd med ära du kröner,
men allt hudad han äger
du kräfver som offer för Israels seger.

Allt hudad han älskar åt dig skall han gifva,
Jeftahs dotter
sin faders gåfva skall blifva.
O Jehovah, Israels Gud, som bor i höjden,
kräf hudad du vill, åt dig jag offerar
lifvet och fröjden.

Är än döden bitter,
 lif är stundom värre!
 Tusen kval och smärtor,
 tusen sorger, Herre!

Barndoms glada lekar
 fly för ungdomstiden,
 och vår korta ungdom
 är så snart förliden.

Komma tunga sorger
 med de långa åren;
 tiden strör sitt silfver
 i de mörka håren.

Är väl döden bitter?
 Döden väntar alla,
 ungmö, barn och åldring
 för dess pilar falla.

O Jehovah, Israels Gud, du som kan seger skänka,
 i det blåa fjärran dina stjärnor blänka.
 Du som genom öknens
 fädren ledde,
 lys i töcknen!
 Hör från de höga bergen en jungfrus böner,
 du som Israels vapen med seger kröner!
 Du, som gifvit mig lif, tag igen din gåfva.
 I offerstunden,
 o Israels Gud, skall min mun dig lofva!

Maria Durling.

Litteratur.

Natt jämte andra dikter af Annie Quiding.

»Hvar finns ett gifvet, hvar en utgångspunkt
 För tro och känsla, tanke eller handling?
 Se, allt är stadt i Proteuslik förvandling
 Och för idéens män är lifvet tungt.
 En Platon, Paulus, Saint Louis in spe
 Nog gifves än, men tempel de ej bygga,
 Ty trones grund, den oomtvistligt trygga
 Till ålderns höst förgäfves söka de».

Det är helhet och lugn, som fattas vår jäktade tid. Från alla håll höres klagan att den ej mäktar fostra hela, starka personligheter. Den har för länge rönt trycket af de nivellerande makter, som industrialismens århundrade upphöjt till härskare. Nu vid dess afton reagerar dock mot dem allt starkare individualitetskraftvet. Öfverallt, i lifvet som i dikten, gör det sig gällande. Själén gör uppror mot materialism och nyttighetsdyrkan, kanske för att söka tillfredsställelse i mysticismens djup, kanske för att med en Arnliot Gellinas trots mot de gamla gudarna blott tro på sin egen kraft.

Den tron är det emellertid ej som författarinnan till föreliggande diktsamling vill lägga till grund för en ny världsordning. Tvärtom protesterar hon däremot med lika flammande ifver som mot dyrkan af guldets. I den längre dikten »Natt», hvarur ofvanstående citat hämtats, låter hon Mefistofeles skildra tiden såsom hemfallen under hans välde, hvilken gestalt han än ikläder sig:

»Än är jag kampen för att vara till,
Än folkets rätt att pröfva knytnäfstyrkan,
Än öfvermänniskans rätt till världens dyrkan,
Än jagets rätt att göra som det vill;»

och som den enda motsatsen skymtar öfverallt osjälfviskhetens lära, den världsöfvervinnande världsörsakelsen. Bortom Paris-boulevarderna, där demonen går som härskare, höjer sig Notre-Dame

»talande ett språk af gudomsträngtan
Hvar linie sträckt i en osäglig längtan
Till renhetssfärer bortom tid och rum.»

Hela stycket är en straffpredikan, full af ironi, indignation och sorg öfver det förvridna i tiden. Det är straffpredikan mycket mer än dikt. I alla dessa reflexioner finnes intet som isar oss med makten af en grottesångs skräcksyner. Det demoniska har författarinnans fantasi ej mäktat, midnatt och Mefisto till trots.

Högre som en poesi står en annan tendensdikt i samlingen, Notre-Dame de Paris. Notre-Dame är författarinnans kärlek. Den väldiga dömen symboliserar för henne ej blott den religiösa tron utan äfven det franska konungadömet; ty hon svärmar för »Franklands hvita liljefana» och drömmer om

»En blomma af stammen Bourbon,
Som tystar de smädande sångerna
Och rättvrider ödenas gång.»

Det är ensidighet i detta liksom i författarinnans hela syn på tillvaron; men det är tillika en frimodig käckhet och personlighet som fångslar. Man ryckes med äfven i poetens beundran för grefven af Chambord, som icke svek sina ideal, icke

»köpte sig en bro
Med en leksak som sin fana,
Med en småsak som sin tro.»

Bland de öfriga dikterna — de flesta präglade af en betydande formell talang — är det isynnerhet en, som ger ett vackert uttryck åt författarinnans lifsuppfattning. Vi se blott här i lifvet, säger hon, ett blekt »alfa» af den Högstes skrift:

»Där finns ej mening i, vi ropa;
Vår tro är släckt, vårt trots är brinnande!

Men om vi hade ro att spana,
Ett drag af nästa bokstaf funne vi,
Och om vi hade lugn att ana,
Liksom en fläkt af mening vunne vi.»

Här är en glimt äkta poesi och den står ej ensam i den lilla boken. Det är lyrisk inspiration äfven i ett sådant litet stycke som: »De andra ha röda rosor». Hvad är det diktarinna säger om fantasiens blomma, som i nattens dunkel slår ut sin »silfverhvita prakt»? Den bilden är lika vacker som sann. Sångern, som veta bevara något af de fina bladens glans och doft, få vi aldrig för många. Poesi behöfva vi, drömmar om tystnad och sval oändlighet under arbetsdagen, då

»tanken går de kända lifvets vägar
och nattens drottning füllt sin tömda bägar.»

S—d.

* * *

Ödmans flickor. Berättelse af J. L. Stockenstrand.

Det skulle väl tyckas som om hvarje vrå af det mänskliga lifvet blifvit genomforskad af romanförfattarna och att det därinom knappt mera återstode några landvinningar att göra. Men ser man litet närmare på saken, märker man, att det ännu finnes vidsträckta områden af obruten mark, lika okända och obeträdda som trots några nordpolsisar, ja att t. o. m. inom den handgripliga verkligheten, den vi alla hä för ögonen, den hvarest både du och jag ha en roll att fylla, ännu finnes för romanförfattaren tillräckligt oarbetadt stoff att taga vara på, och det beror bara på honom själf att forma det till nya, originella bilder.

Ett sådant stoff har förf. till den lilla bok, som härmed anmäles, hittat på sin väg, tagit upp och sökt, med upptäckarens kärlek till sin nyvunna skatt, bearbeta och förädla. Har han lyckats? För att säga sanningen motsvarar ej resultatet den vackra tanken och den goda meningen; nybegynnarens klumpighet och ovana röjes allt för tydligt i behandlingssättet, och något väl mycket naiv verkar berättelsens såväl intrig som upplösning. Men, som sagdt, materialet är så godt, att man gärna öfverser med bristfälligheterna i utförandet.

Afsikten med »Ödmans flickor» är att slå ett slag för den stora klass »arbetande systrar», som går under namnet »bodfröknar», hela denna skara unga kvinnor, som man så godt som dagligen,

kommer i beröring med och hvilkas hjälp man anlitar, utan att veta något om deras lif utanför den trånga sfär, som begränsas af hyllfacken och boddissen. Säkerligen har det dock hänt många, att i likhet med mig undra öfver hur lifvet i själfva verket gestaltar sig för alla dessa, oftast välklädda, vackra och behagliga unga flickor, hvilka med så mycken välvilja och tjänstaktighet och ett tålomod, som måste stå profvet i alla skiften, erbjuda oss sina tjänster. Hur lefva de egentligen, hvarifrån komma de och hvad blir det af dem? Delvis lämnar den bok, som här är tal om, svar på dessa frågor. Och det är inga ljusa bilder som upprullas. Knapp lön, strängt arbete, brutala principalers godtycklighet, otillfredsställda kraf på njutning och ungdomsglädje, försakelser och nöd, se där hvad som möter en vid en blick bakom kulisserna. Man undrar ej öfver att så många bland dessa ungdomar hämnas på ödet, som så knappt vetat att tillmäta lyckan åt dem, genom att på mindre tillättna vägar skaffa sig något af den lycka, som människonaturen en gång kräfver. Och hvem har rätt att döma dem?

Lika svårt som »Ödmans flickor» hoppas jag dock ej alla ha det, och jag är öfvertygad om att vårt hedervärda handelsstånd ej har att uppvisa många så genomslä karlar som hr Ödman, men däremot lider det intet tvifvel, att det finnes hundratals kvinnoexistenser liknande dem som här skildras.

L. D.

*, * *

Meddelanden från Nordiska museet 1897. Utgifna af *Artur Hazelius*.

Åter har »allas vår doktor» med en ståtlig »vårfest» hälsat sommarens intåg i vår höga nord och åter ha vi Stockholmare, och med oss allt Sveriges folk, lifligt känt att vi i Nordiska museet, hvaraf Skansen utgör ett så viktigt led, hafva en gemensam egenom, där vi alla kunna mötas i firandet af så väl det ärorika förflutna som det glada nuet och den förhoppningsfulla framtiden. Vårfestdagarna på Skansen, som ännu lefva i frisk hågkomst, gifva äfven en ösökt anledning att fästa uppmärksamheten på den skrift, hvarigenom dr Hazelius så att säga årligen hufväster minnet af sin skapelse.

Dessa *Meddelanden från Nordiska museet* med sina många vackra illustrationer, sin intressanta och för institutionens utveckling belysande text lämna år från år ett högst viktigt bidrag till vår kulturhistoria, och den del som nu föreligger ansluter sig värdigt till sina föregångare. Genomgåendet af arbetets olika kapitel är som en vandring genom museets många afdelningar — det förstas icke alla, ty därtill skulle fordras mera plats än hvad som rymmes inom ett par bokpermar — men tillräckligt för att ge en god bild af Nordiska museets karakter. Från Skansens runstenar, där de ligga strödda bland grönskande träd och spegla sig i dammarnas vatten, föres man

till arkivens och förvaringsrummens undangömda vråar, hvarur framdrages mycket om »signerier» och gammalt skrock, om skrå- och gillesregler, om bröllopsfirande, prästgårdsseder, allmogebud och mycket mera, om tider som varit och människor som farit.

Årsskriften innehåller för öfrigt »strödda meddelanden rörande Nordiska museet,» och alla vi som älska dr Hazeliis verk, och hvilken svensk man och kvinna gör icke det? — följa med stort intresse i denna historik museets verksamhet och glädjas öfver dess förtgående utveckling.

L. D.

* * *

Svenska turistföreningens årskrift för år 1899.

Som en maning att göra upp sin marschroute, snöra sin rensel och ge sig ut på vandring i det stora, öppna, härliga land, som heter Sverige och som ännu lockar med det utforskades tjusning och där oändliga vidder af obruten mark den dag i dag ligga och vänta på sin upptäckare, kommer turistföreningens årskrift om varen till tusende svenska hem. Och man skall vara en bra förstockad stugegris för att man ej vid genombläddrandet af denna vackra bok med dess rikedom på stämmingsfulla fosterländska bilder skall känna vakna hos sig en nästan oemotståndlig lust att taga vandringstafven i hand och åtlyda maningen.

Den art af svenskhet, som här predikas, torde ej heller af någon jäfvas, och alla äro vi med om att tolka det i våra dagar så mångtydda ordet patriotismen så som våra blåa sjöar och mörka skogar lära oss att det skall tolkas. Att ingifva svensken den rätta sortens fosterlandskänsla och att väcka hans kärlek för sitt land och sitt folk är turistföreningens uppgift, och ett bland de många bevisen på hur lyckligt den vet att lösa densamma är dess för hvart år utkommande rikt illustrerade publikation. Den vi fått i år står framom de föregående både i fråga om intressant text och lyckade bilder, de senare till största delen resultaten af den fotografiska pristäffing som föreningen utlyst för att erhålla en framställning af vårt vidsträckt fädernesland i alla dess mångfaldiga fysionomier.

Så skänkes oss, tack vare denna fredliga äflan, bilder så väl från söder som från nord, från stad som från land, alla med få undantag när lyckligt återgifna i ljustryck och bidragande hvar och en i sin mån till kännedomen om vårt lands geografi och etnografi. Hvad textbidragen beträffar äro de alla synnerligen värdefulla, en del mycket roliga och lifligt berättade turistintryck, andra lärorika och på vetenskaplig forskning grundade framställningar, men alla de bidragande, både den glade turisten, den lärde naturforskaren och den efter motiv spanande amatörfotografen — för att nu ej tala om arbetets insiktsfulla och förträffliga redaktion — ha känt sig besjälade af kärlek och intresse för den fosterländska uppgiften, hvarför också turistföreningens årskrift blifvit hvad den är: ett i allo godt och gediget verk.

L. D.

Den första hjälpen vid plötsliga olycksfall af *F. von Esmarch*.

Översättning från originalets 15:de upplaga af *C. C. Ekeroth*.

Allmänhetens intresse för sjukvård är för närvarande mer än vanligt lifligt och häraf har den alltid vakna spekulationslustan äfven vetat att begagna sig. Äfven om vi icke fästa oss vid sådana »läkareböcker», som utgifvas endast i uppenbart reklamsyfte, och hvilka icke kunna betraktas annat än som ett slags utförligare annonser, så finnes bland de öfriga årligen utkommande populärt-medicinska arbetena mer än ett, som utan skada för mänskligheten kunnat stanna kvar på manuskriptets utvecklingsstadium.

Desto mer glädjande är det att få anmäla ett arbete, som i lämplighet för det afsedda ändamålet — att vara en pålitlig rådgifvare vid plötsliga olycksfall, där läkarehjälp icke genast är till hands — lämnar föga eller intet öfrigt att önska. Dess berömda författare, professor i kirurgi vid *Kiels* universitet och ordförande i tyska samaritföreningen, har indelat sitt rikhaltiga ämne i sex föreläsningar.

- Den *första* handlar om kroppens byggnad;
- den *andra* om sår, förband och blödningar;
- den *tredje* om benbrott, bräck- och brännskador;
- den *fjärde* om drunkning, förfrysning, kväfning, sanslöshet, värmeslag och förgiftning;
- den *femte* om transport af olycksfall, samt
- den *sjette* om sjukvård i allmänhet.

Ett bihang innehåller: Stadgar för svenska samaritföreningen, samt uppgift på innehållet af ett *samaritapotek* och en *samaritförbandslåda*.

Kvacksalveriet finner här ingen uppmuntran. Redan på de första sidorna framhålles att afsikten med detta arbete ingalunda är att göra läkarnas hjälp öfverflödigt utan blott att sätta hvar och en i stånd att använda den rätta hjälpen till dess läkaren anländer.

Med fullt skäl kunna vi önska arbetet den största möjliga spridning till svenska hem, och särskildt vilja vi tillråda att det må erhålla sin plats vid sidan af de små husapotek, som på landsbygden gärna finnas vid bruk och industriella inrättningar, vid herr- och prästgårdar, järnvägsstationer m. fl. ställen, där mycket folk bo eller färdas.

Översättningen är gjord med mycken omsorg och de talrika illustrationerna äro tydliga och upplysande.

Bjll.

Ett besök i "Hemmet för arbeterskor".

Många gånger hade jag tänkt gå och se det lilla hemmet, som öppnades sistlidna 1 oktober, men hur det var blef det icke af, förrän jag en måndag i slutet af april fick en vänlig påminnelse om att den dagen på aftonen skulle det sista samkvämet för vintern hållas i Hemmet och att jag var välkommen kl. $\frac{1}{2}$ 8, om jag hade lust att vara med.

Kungsholmen var för mig en nästan okänd stadsdel, som alltid förefallit mig fasligt aflägsen, därför beräknade jag rundlig tid att från Östermalm komma dit. Jag blef emellertid mycket öfverraskad, när jag redan efter en half timmes promenad stod utanför huset n:o 26 Kungsholmsgatan, där hemmet är beläget. Jag kom mycket för tidigt, men det kunde inte hjälpas, alltså sträfvade jag uppför de fyra trapporna och ringde på.

Hemmets förestånderska öppnade och bjöd mig vänligt att stiga in. Inte gjorde det något att jag kom så tidigt, några arbeterskor voro för resten redan där. Så hängde jag mina ytterkläder i den trefliga tamburen och gick in i salen.

Hvad där var treffigt! Den nedgående solens strålar lyste in genom fönsterna och lockade mig att först se på utsikten. Den var fri och öppen, ty huset låg mitt för tobaksplanteringarna, som ligga mellan Bergs- och Kungsholmsgatorna. Några gamla hus stodo invid en trädgrupp och togo sig ut som en landtgård, omgifven af visthusbodar och ladugård, det såg riktigt landtligt och pittoreskt ut; på sommaren, när träden voro gröna, hade arbeterskorna i Hemmet en bra vacker utsikt, det var då säkert.

Vid ena fönstret i salen stod ett skrifbord, vid det andra ett bord med tidningar och tidskrifter, några unga flickor sutto just och läste där. De voro porslinsmålarskor, sade de, som slutat sitt dagsarbete kl. $\frac{1}{2}$ 7 och skyndat till Hemmet för att i lugn och ro sitta och läsa en stund, innan de öfriga samkvämståderna kommo. Att ej så få väntades kunde man se på det inbjudande tébordet, som stod dukadt mitt i salen, med täta rader af koppar och väldiga fat med smörgåsar och »dopp». »För téet betala vi 10 öre hvar» — berättade arbeterskorna — »och det är då billigt, ty vi få äta så mycket vi behaga.»

I salen fanns vidare ett piano, ett bokskåp med en liten samling goda böcker — hvilka lånas ut — en soffa, några mindre bord och stolar i mängd. På väggen fanns en anslagstafva, där bland andra tillkännagifvanden lästes att underhållningen vid aftonens samkväm skulle bestå i deklamation samt solo- och körsång.

Hemmet har utom samlingsrummet 4 rum för arbeterskor, 2 för 2 flickor i hvarje och 3 för 3 i hvarje. Fröken Gerda Meyerson, på hvars initiativ Hemmet tillkommit, hade nu anländt och visade mig omkring öfverallt. Flickornas rum voro utmärkt treffigt

möblerade med gula eller bruna Katrineholmsmöbler. I hvart och ett af rummen fanns en med kreton klädd liggesoffa samt en eller två järnsängar med goda sängkläder. Linne och vedbrand ingår i priset, som nu är 5 kr. i månaden i rum för 3 och 6 kr. i rum för 2; till hösten kommer detta pris dock troligen att ökas något. Arbeterskorna måste enligt ordningsreglerna själfva besörja sina rums ordentliga städning, men sal, kök och tambur städas af Hemmets föreståndarinna. Alla rummen ha egen utgång, de stå i förbindelse med hvarandra endast genom samlings salen och till hvarje rum finns en rymlig garderob. Öfverallt såg fint och putsadt ut, hvarje rum fick sin individuella prägel genom innehafvarinnornas egna småsaker, fotografier och fönsterväxter.

I köket, där tékitteln nu som bäst puttrade, var allt så glänsande och rent, att det var en fröjd. Där få arbeterskorna mot en liten afgift af 10 öre hvar pr vecka koka sina morgon- och aftonmål på gaskökaren. Middag äta de alla ute.

»Men kommer det inte ofta till små skärmytslingar, när så många fruntimmer skola laga mat här?» — frågade jag.

»Visst inte» — svarade förestånderskan — »ännu har det icke varit någon osämja, flickorna komma utmärkt bra öfverens och det är ju inte underligt, så treffligt och bra som de ha det här!»

»Nå, men hvad ha de för sysselsättning då, dessa 10 flickor?» — frågade jag fröken Meyerson.

»Kom in i salen, så får ni träffa dem själfva» — föreslog hon — »de flesta samkvämsvästerna ha väl kommit och man håller redan på att dricka té.»

I salen hade man nu tändt lamporna; där såväl som i de två närliggande rummen sutto grupper af tédrickande flickor, några och fyrtio vöro de till antalet. Samkvämet var mycket talrikt besökt, emedan det var det sista för vintern, anmärkte just de unga damerna, medlemmarna af samkvämskomitén, som vöro värdinnor för aftonen. De hade alla fullt upp att göra, två med téserveringen en vid lånbiblioteket, en med att kassera in afgiften för té och sälja badbiljetter, som tillhandahållas arbeterskorna till rabattpris. I ett hörn spelades domino och i ett af sidorummen afsynades en del på den sedan januari en gång i veckan sammanträdande »sykursen» förfärdigade bluslif och handarbeten.

Genom denna sykurs såväl som genom samkvämen och en sångkurs utsträcker Hemmet sin verksamhet äfven till arbeterskor, som icke bo där. I sykursen hade 24, i sången 18 flickor deltagit. Hvad dessa senare öfva in fingo vi snart höra, ty de sjöngo en hel del två- och trestämmiga sånger. Lärarinnan, som måtte haft ett styft arbete, då de flesta af eleverna icke kunde läsa noter, hade heder af sin lilla kör, rösterna vöro unga och friska och sången gick riktigt bra. Sedan fingo vi höra en ung dam, gäst för aftonen, berättas en saga af Andersen samt deklamera några vackra poem, hvarpå hon blef hyllad med ljudeliga applåder. Så kom solo-sång, utförd af sångledarinnan, till sist ännu ett par nummer af

kören. Mellan numren pratade man ifrigt. Jag gjorde bekantskap med stråhattssömmerskor, kappsömmerskor och lannesömmerskor, porslinsmålerskor, bokbinderiarbeterskor, skoarbeterskor och flickor, som arbeta vid en marmeladfabrik. Af de sistnämnda var det tre, som voro Hemmets hyresgäster, där bodde dessutom två bokbinderskor, en kapp- och en mössömmerska, en trikåstickerska, en korvskärerska samt en konstväfverska. Alltså voro en mängd olika yrken representerade. Arbeterskor med föräldrahem i Stockholm mottagas endast undantagsvis, yngre arbeterskor ha företräde framför äldre och sämre aflönade framför dem, som förtjäna mer. De, som nu bo i Hemmet, ha en veckoförtjänst af 7—9 kronor. De äro i en ålder från 17—32 år.

»Vi trifvas utmärkt» — försäkrade de alla. »Det är allt annat» — sade en af dem — »att bo här än att bo inne tillsammans med en hel familj och aldrig känna sig riktigt ogenerad. Jag minns hur jag förra vintern alltid drog mig för att gå hem om kvällarna, nu riktigt längtar jag till mitt trefliga rum. Jag önskar att många, många arbeterskor kunde få bo lika bra som vi.»

»Några till åtminstone skola från i höst få det» — sade fröken Meyerson. Och nu äskade hon ljud och tillkännagaf den glada nyheten att »Hemmet för arbeterskor» från nästa 1 oktober kommer att utvidgas. En intill liggande våning om 5 rum och kök är förhyrd och kommer att genom en dörrs upptagande förenas med Hemmets nuvarande lokal. Hemmet kan då bereda bostad åt 24 arbeterskor.

Detta tillkännagivande mottogs med jubel. Sedan fröken Meyerson därpå tackat såväl samkvämsvärdinnorna som sång- och sykursledarinnorna för vinterns arbete samt önskat alla välkomna åter på hösten, frågade hon om arbeterskorna hade lust att delta i en utflykt till landet första söndagen i juni.

Om de hade lust? Ett enstämmigt ja blef svaret. Och nu blef det en glad öfverläggning om hvart man skulle styra färden, men därom hann intet blifva bestämdt, enär klockan slog $\frac{1}{2}$ 10 och tiden att bryta upp var inne.

Nu blef det ett afskedstagande och ett tackande för den gångna vintern. Till och med jag fick min del af tacksägelserna, men det var naturligtvis af misstag, man tog mig för en af föreningsfröknarna.

Det var jag själf i stället, som skulle tacka. Jag hade haft en sådan treflig afton och var så nöjd att ha efterkommit inbjudningen.

»Nå, men den ekonomiska sidan af saken» — sade jag till fröken Meyerson, då jag tog farväl. — »Inte kan väl Hemmet bära sig?»

»Tyvärr icke!» — blef svaret. »Flickornas afgifter förslå icke ens till hyran. Dessutom ha vi ved, tvätt och förestånderskans lön. Men när Hemmet blir utvidgadt, bli dessa utgifter delade på flera betalande och omkostnaderna för 24 flickor bli jämförelsevis mycket mindre än de nu äro för 10.

Medlemsafgifterna i »Föreningen Hemmet för arbeterskor» skola täcka dessa omkostnader och ju flera medlemmar föreningen får, dess säkrare blir dess ekonomi. Dess mål är att i en framtid kunna upprätta flera hem för arbeterskor i olika delar af staden och därigenom motverka det både i moraliskt och hygieniskt afseende så fördärflika inneboendesystemet. Ty detta inneboendesystem måste vara i hög grad farligt för de unga, oerfarna flickor, som från landsorten komma till hufvudstaden för att arbeta vid fabrikerna. Föreningens ändamål är ju att mot samma afgift, som de eljes få betala för att »bo inne» i osunda och öfverbefolkade rum, bjuda arbeterskorna en snygg och hemtreflig bostad, där de kunna trivas och känna sig på egen botten. De behöfva icke känna sig som vore de föremål för någon välgörenhet, ty det är mycket noga med att de betala sina hyror på bestämd dag. I utbyte mot de fördelar vi bereda dem äro de skyldiga att efterfölja Hemmets ordningsregler. De hafva sin frihet i allt, som icke stör ordningen i Hemmet eller skadar dess anseende, men de känna också att de hafva skydd och stöd här, att ordningsreglerna äro just till deras egen trefnad och trygghet.»

Det var med en varm önskan om framgång för det lilla Hemmet och dem, som ägna sitt arbete däråt, som jag vandrade hem i den ljusa värvällen. Jag hade sett en form af arbete för arbetsklassens höjande, som tilltalade mig långt mer än »missnöjets fördjupande», hvilket en viss klass af samhällsförbättrare anse som ett osvikligt medel därtill.

Mary.

Magdalene Thoresen.

Den 3 juni fyllde författarinnan Magdalene Thoresen 80 år och har af den anledningen, efter hvad de dagliga tidningarna meddelat, varit föremål för en ganska storartad hyllning i Köpenhamn, där hon sedan länge varit bosatt.

Vi låna ur en norsk tidskrift följande teckning af den berömda författarinnan. När vi kalla fru Thoresen *vår*, säger tidskriften, fast hon icke är norsk af födsel, äro vi berättigade därtill, emedan hon själf räknar sig, eller i alla fall i lång tid har räknat sig till de norska författarinnorna. Hon kom vid 20 års ålder ifrån sitt danska fädernesland till Herö i Norge, som guvernant för prostens Thoresens fem moderlösa barn. Af hennes diktning, framgår att hon i början hade ganska svårt att försona sig med denna klippös karga natur, men det naiva fiskarfolkets oskrymtade tillit, hennes tillgifvenhet för de barn, hvilkas uppfostran och undervisning voro henne anförtrodda, och i främsta rummet kärleken till maken, ty redan ett

år efter ankomsten till Herö blef hon prostens Thoresens hustru — allt gjorde att Norge i andlig bemärkelse blef hennes hemland.

I fem år lefde hon vid sin mans sida på denna vilda, ödsliga ö, efter hvilkas förlopp hon öfverflyttade till Bergen, där mannen blifvit utnämnd till kyrkoherde i Korskyrkan. Här mottog författarinnan många nya inspirationer och hennes förnämsta arbeten, »Från midnattssolens land», »Solen i Siljedalen» m. fl., förskrifva sig från denna tid, tillbragt på Norges västkust.

Efter mannens död lämnade Magdalene Thoresen Norge, där hon hade vistats i öfver 20 år, och flyttade med sina barn — hon hade fyra egna, två söner och två döttrar — till Köpenhamn. Senare bodde hon flera år i Kristiania, men bosatte sig därpå åter i Köpenhamn, där hon åtnjuter ett årligt författarehonorar på 800 kr. Utom de här nämnda novellerna har Magdalene Thoresen författat åtskilliga berättelser och dramatiska stycken, af hvilka flera äro öfverflyttade på svenska. Tvenne af hennes skådespel, »Ett rikt parti» och »Inom hus», ha uppförts i Stockholm.

Bland de många hedersbevisningar, den åldriga författarinnan fått emottaga på sin 80-årsdag, torde som den yppersta räknas den belöningsmedalj, som tilldelats henne af konung Oscar. Medaljen, som stiftades vid kröningen i Trondhjem 1873 »till belöning för förtjänster om det kungl. huset, om konst, vetenskap och litteratur», bäres af flera berömda svenskar och normän. Fru Thoresen är den första i Danmark, som erhållit medaljen.

Elise Polko. †

Tysklands talrika författarinnor ha mer än Tysklands författare i senare hälften af detta sekel lyckats att både i och utom det stora fosterlandet förvärfva sig en seg och vidsträckt popularitet bland den stora människokategori, som icke är litterär men dock »läser romaner». Den skriftställarinna, hvars namn står skrifvet öfver dessa rader, har på sin tid skänkt mycket nöje åt stora massor af det antyddas slaget läsare och tillika genom ämnena för sina skisser och studier, hvilka ofta behandlat episoder ur kända konstnärers, musikers och målares lif, sannolikt verkat intresseväckande och instruerande i högre grad än de ändå populärare Marlitt, Heimburg, Werner och Eschstruth, med hvilka hon för öfrigt företer åtskilliga nationaliteter. I de allra sista decennierna har hennes celebritet varit i aftagande t. o. m. i hennes hemland; men hon var också 76 år gammal, när hon afled sistlidne 15 maj, och en författare, som nått så långt i ålder, får nog alltid finna sig i att vara relativt glömd, om han icke hör till dessa få, som lefva genom alla tider.

Elise Polko var född Vogel och gift med en järnvägstjänsteman Polko. Före sitt giftermål bedref hon framgångsrika musikstudier och rörde sig i lysande musikaliska kretsar. Hon har t. o. m. uppträdt som operasångerska i Mozartska operor. Sitt hem har hon haft i än den ena och än den andra af Tysklands större städer, men Leipzig, musikstaden, var henne den käraste och den ansåg hon som sin rätta hemort.

Flere af hennes arbeten finnas öfversatta till svenska och ha tydligt väckt mycken anklang, ty åtminstone ett har vunnit äran af en andra upplaga. De novellsamlingar, hvilkas motiv äro hämtade ur den musikaliska världen, såsom »Musikaliska sagor» och »Harmonier», äro gifvet hennes bästa, ty i dem är hon inspirerad af sin vackra, varma lidelse för tonkonsten, och man förnimmer lufsinttryck och själsferenheter bakom orden. En annan samling, »Konstnärssagor», behandlar en del målare, hufvudsakligen nederländare. Den minst tilltalande, åtminstone för svensk uppfattning, af de öfversatta böckerna, är »Från knopp till blomma», ett slags anekdotrik handbok för en flickas uppfostran och vandell ifrån den skuldlösa tillvaron i vaggan genom backfischtiden och »fästmöstandets rosiga dagar» till den nygifta husfruns och den unga moderns pliktuppfyllda lif. De förhållanden, som behandlas här, äro så specifikt tyska, att de bli oss obegripliga, men man mötes ock af en fyndig och varmhjärtad humor, som försonar mycket.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte ägde rum den 27 maj i Förbundets lokal. Till mötets ordförande utsågs riksantikvari Hildebrand.

Sedan utdrag ur årsberättelsen uppläst och decharge beviljats styrelsen för 1898 års förvaltning, valdes styrelse och revisorer. Till ordinarie styrelsemedlemmar omvaldes fröken *L. Engström*, fru *Th. Gylden*, fru *A. Höjer*, professor *P. G. Rosén*, fröken *C. Wahrolin* och fru *S. Whitlock*, som voro i tur att afgå, och likaså återvaldes suppleanterna doktor *H. Toll*, revisionssekreterare *C. Lindhagen*, fru *E. Odelberg*, fru *J. Jolin* och fil. kand. fröken *S. Björklund*. Vidare nyvaldes till suppleanter i stället för yrkesinspektör *G. Uhr*, som under året uppflyttats bland ordinarie ledamöterna, och doktor *E. Sederholm*, som afsagt sig, byråchefen *V. Almqvist* och fröken *H. Widmark*. Till revisorer omvaldes fröken *A. Rossander*, doktor *V. Scedbom* och expediteschefen *A. Wall* samt till revisorssuppleanter fru *S. Wising*, revisionssekreteraren *W. Uppström* och fröken *A. Lindhagen*.

Handarbetets Vänners skolkurs för handarbetslärarinnor under ledning af fröken Sofia Gisberg och A. Bäckman som pågått från den 9 maj—10 juni kl. 5—7 e. m. har haft att glädja sig åt ett så stort antal elever, att den vanliga lokalen befunnits otillräcklig, hvarför lektionerna ägt rum i föreningens utställningslokal. Undervisningen har bedrifvits pedagogiskt och som vanligt omfattat såväl muntliga föredrag som praktiska öfningar.

Från skilda håll.

Sverige på kvinnokongressen i London. Enligt det nu fastställda programmet för International Council of Women kongress, som sammanträder den 26 juni, skola föredrag berörande Sveriges förhållanden hållas af följande svenska talare och talarinnor:

Fru *Anna Retzius*, ordförande för Svenska kvinnornas Nationalförbund, redogör för Nationalförbundets verksamhet och håller därjämte, enligt anmodan från England, föredrag om »de svenska arbetsstugorna för barn». — Fröken *Gertrud Adelborg*, en af Svenska kvinnornas Nationalförbunds delegerade vid konferensen, lämnar redogörelse för »de arbetsområden, hvilka äro öppna för den svenska kvinnan». — Fil. licentiaten fröken *Lydia Wahlström* kommer att redogöra för »de svenska kvinnornas universitetsstudier». — Dr *Ellen Sandelin* håller föredrag om »de kvinnliga läkarnas studiekurser och utbildning i Sverige». — Fröken *Ann Margret Hamilton* lämnar redogörelse för »kvinlig hemslöjd» samt »Föreningen Handarbetets Vänners utveckling och verksamhet». — Professor *Ernst Almqvist* håller föredrag om »den offentliga kontrollen i Sverige öfver handeln med starka drycker». Denna redogörelse lämnas vid det stora nykterhetsmöte, som i samband med kvinnokongressen och under ledning af ärkebiskopen af Canterbury och biskopen af London kommer att hållas i St Martins Hall den 30 d:s. — Hr *Halfred von Koch* kommer dels att meddela »en historik öfver nykterhetsarbetet i Sverige, de olika nykterhetsföreningarnas organisation» m. m., dels ock att redogöra för »den kooperativa rörelsen och andelssystemet i Sverige».

Vidare komma redogörelse att lämnas för den svenska kvinnans rätt att delta i kommunala val och värf, hennes valbarhet till skolråd och fattigvårdsstyrelser, samt för några andra punkter inom den svenska lagstiftningen, hvilka beröra kvinnans rättsliga ställning. Ytterligare märkas meddelanden om de svenska sjuksköterskornas utbildning, om de svenska samskolorna, den svenska gymnastiken m. m.

Kvinnor som medlemmar af County Council och Aldermen i London. Den 5 juni antog engelska underhuset med 196 röster mot 161 det amendment till lagförslaget om Londons kommunala själfstyrelse, hvarigenom kvinnor skulle blifva valbara till ofvanstående förtroendeposter. För förslaget talade Leonard Courtney och sir Henry Fowler. Det var den förre som föreslagit tillägget, att »ingen skulle anses inkompetent på grund af kön eller giftermål att väljas till medlem af County Council eller till aldermen».

Sir Henry Fowler framhöll, huru kvinnor så småningom blifvit valbara till skolråd och fattigvårdsstyrelse och sedan till grefskapsråd på landet och i städerna.

*

Finsk Kvinnoförenings allmännyttiga bibliotek. Vi ha i en föregående årg. haft tillfälle påpeka det i sanning allmännyttiga företaget, som af Finsk Kvinnoförening satts i gång genom utgifvande af småskrifter med praktiskt innehåll, lämpade för allmogen. Till de goda småskrifter tillhörande denna kategori, som vi redan anmält, må läggas ett par, utgifna under förlidet år, nämligen: *Barnen på Tervola torp, råd om barnvård och barnuppföstran* samt *Brända barn*, båda förf. af Maria, hvars ovanligt klara, på en gång undervisande och gladlynt, enkla språk säkert bör finna gehör inom en mycket vidsträckt läsekrets. En annan liten skrift med titel *En färlig osed hos vår allmoge*, författad af Prest, behandlar ett sedligt spörsmål och är säkerligen äfven den ett ord i sinom tid. Som dessa små häften äro författade på svenska, borde de äfven kunna finna läsare i vårt land. Rekvisition kan ske hos: »Finsk Kvinnoförening, Helsingfors». Priset är ytterst ringa, endast några öre pr häfte.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insända böcker.

- J. Beckmans förlag:** *Wimmer, R.*, Det inre lifvet.
- Albert Bonnier:** *Kajsa*, Skuggsidor ur lifvet. — *Stockenstrand, J. L.*, »Ödmans flickor». — Småskrifter utgifna af Sveriges kvinnliga fredsförening, 1—3. — *Key, Ellen*, Svensk eller Storsvensk patriotism? — *Topelius, Z.*, Evangelium för Barnen. — *Margareta*, Ragnar Törne.
- Fosterlandsstiftelsens förlag:** *Edersheim, Alfred*, Den Heliga Historien, del. V. — Predikningar öfver Kyrkoårets nya Högmässotexter. — *Wadström, B.*, Ur minnet och Dagboken, II del. h. I.
- Hugo Geber:** *Quiding, Annie*, Natt, jämte andra dikter. — *Lundquist, Ernst*, Talmi. — *Kipling, Rudyard*, Under örlogsflagg. — *Hennings, Lennart*, Föräldrarna.
- C. & E. Gernandt:** *Åkerberg, Sven*, Junker Johannes ungdom. — *Rieck-Müller, Maria*, Fjällbyfolk.
- Hiertas Bokförlags-Aktiebolag:** *Bergqvist, Johan*, Luft- och Solbad samt Kallvattenkurer som hälsomedel.
- Iduns Tryckeri:** Finlands rätt och Zarens manifest af den 15 Febr. 1899.
- P. A. Norstedt & söner:** *Fries, Ellen*, Den Svenska odlingens stormän, del. II. — *Hazelius, Artur*, Meddelanden från Nordiska Museet 1897; Samfundet för Nordiska Museets främjande. — *Esmarch, v., F.*, Den första hjälpen vid plötsliga olycksfall. — *Widerström, Karolina*, Kvinnohygien. — *Englund, Nils*, Om hudens vård samt om folkbad.
- N. J. Schedin:** *Agrell, Alfhild*, Norrlands-gubbar och Norrlandsgummor, h. I.
- Schleicher Frères:** *Fontenelle, J. de*, Les Microbes et la Mort. — *Richet, Charles*, Les Guerres et la Paix. — *Loliée, Fr.*, Tableau de l'histoire littéraire du monde. — *Griveau, M.*, Les feux et les eaux. — *Michaut, Dr.*, Pour devenir médecin.
- Svanbäcks Bokförlags-Aktiebolag:** *Wallén, Andreas*, Funderingar. — *Prinsessan Karadja*, Fulingens kärlekssaga.
- Wahlström & Widstrand:** *Mörner, Birger*, Fru Brahe till Erichsholm. — *Hallström, Per*, Grefven af Antwerpen. — *Mark Stern*, Slätten. — Svenska Turistföreningens årsskrift för år 1899.
- Enskild sändning:** *Nathanael, (D. S.)*, Kristna lärans hemlighet samt en liten julpredikan.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jämförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med utslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

— Prenumerationspris —

Stockholmsupplagan:

för år15:— för kvartal 4:25
» halft år 8:— » månad 1:50

Landsortsupplagan:

för år10:— för kvartal 3:—
» halft år 6:— » månad 1:—

Froms Velocipeder

äro af alla som begagna dem, erkända för sin stora hållbarhet och sin lätta gång.

Den enda Guldmedalj, som vid Stockholms-utställningen utdelades »för Utmärkta Velocipeder», tilldelades dessa maskiner.

OBS.! Rikt urval af tillbehör. Alla slags velocipeder repareras.

PER FROM, Stockholm. Mäster-Samuelsgatan 26.

Tillkännagivande.

Vid Nya (=Lägre) Lärarinneseminarium, kommer ingen privatskolelärarinneafdelning att upprätthållas under läsåret 1899—1900, utan kommer läroanstalten nu under ett år att bestå endast af ett småskolelärarinneseminarium under statens kontroll och en åttaklassig flickskola. De elever, som innevarande vår erhållit godkända betyg från privatskolelärarinneklassens lägre afdelning, mottagas enligt öfverenskommelse utan inträdesexamen i Privata Lärarinneseminariets öfre afdelning. Prospekt och vidare upplysningar rörande Nya (=Lägre) Lärarinneseminarium erhållas af undertecknad, dess föreståndarinna.

(G. 83981)

ALMA DETTHOW, Sommaradress: Stockholm.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgivare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Nytt! "Schalkragar." Vackra schalar i moderna mönster passande till kragar. Vårtes af ull. Gammalt ylle och ull, äfvensom all slags hellelles tages i utbyte. Gods afhämtas tacksamst afgiftsfritt.

Hildur Anderssons Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag
 Allm. T. 76 53. 16 Oxtorgsgatan 16. 1 tr. Riks 1 63.
Filial: 1 Hornsgatan 1. Allm. 304 35.

Anmälan.

Dagny utkommer 1899 med 20¹häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrv bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska Vademecum

för **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt prover af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Axymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarne och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller:

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min.,	Difteribacillen på 1 min.
Dentolin	» » » » » » 1—2 »	» » 2—3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel Kolerabakterien på 1 min.,	Difteribacillen på 2 min.
Dentolin	» » » » » » 1 »	» » 3—4 »
Gahnelit	» » » » » » 1 »	» » 4 »
Stomatol	» » » » » » 1—2 »	» » 4 »
Azymol	» » » » » » ej på ½ tim.,	» » ej på 1 tim
Aseptol	» » » » » » ej på 24 tim.,	» » ej på 24 tim

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15
 är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.
 För hjälpsökande kl. ½10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.